

knowledge acquired by different means orders to treat declarative and verbal declaration and their manifestations very carefully, for they are not always reflected in the sphere of operative behaviors.

1. A. Kłoskowska.: *Kultura masowa*, Warsaw 1980, p.40.
2. J. Kosiewicz.: *O pojęciu, podłożu cielesnym i metodzie kultury fizycznej*. *Roczniki naukowe AWF Vol. XXXIX*, Warsaw 2000. (type script)
3. M. Rokeache.: *The nature of human values*. *The free press*. New York, 1973, p. 5.
4. See B. Karolczak - Biemacka.: *Wartości sportu- sport wśród innych wartości*. *Kultura Fizyczna NR 11-12*, 1996.
5. Z. Krawczyk.: *Aksjologia ciała*, *Roczniki Naukowe AWF*, Vol. XVI Warsaw 1979.
6. *Cop. J. Kosiewicz op.cit.p.5.*
7. Z. Putek.: *Kultura w refleksji socjologicznej [in] Socjologia w Polsce*, ed. Z. Krawczyk, K.Z. Sowa, Wyd. WSP Rzeszów 1998, p.60.

MIEJSKA I WIEJSKA MŁODZIEŻ SZKOLNA A ICH HIERARCHIE WARTOŚCI

ІЄРАРХІЧНІ ВАРТОСТІ МІСЬКИХ І СІЛЬСЬКИХ ШКОЛЯРІВ

WITOLD JAN BURZYŃSKI

Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie

Zdrowie i życie człowieka przynależą do tych wartości, które są powszechnie, szeroko akceptowane. O nie troszczą się lekarze, higieniści i inni. Wszystkie jednak skupiają się na przeciwdziałaniu chorobom i zagrożeniom zdrowia. Rzadziej natomiast zastanawiamy się i działamy w kierunku szeroko pojętej profilaktyki - od momentu zrodzenia dziecka, urodzenia i w kolejnych fazach jego rozwoju. Jest to szczególnie ważne, wszak w procesie tego rozwoju mamy szansę tworzenia podstaw do świadomych wyborów dziecka oraz młodzieży i ukierunkowania ich na troskę o zdrowie.

Proces kształtowania się owych wyborów - celów, to trudna droga tworzenia wartości, uwarunkowanych wieloma czynnikami; między innymi dyspozycją osobistą, warunkami ogólnospołecznymi i warunkami najbliższego środowiska (rodziny, grupy rówieśniczej).

Ze względu na rozległość problematyki ograniczymy się tu do analizy kształtowania się preferencji wartości ze względu na wpływ środowiska. W naszych rozważaniach będziemy opierali się głównie na socjologicznej koncepcji środowiska osobistego, a bliżej środowiska lokalnego. Stanowi ono całokształt warunków środowiskowych danej miejscowości, w której jednostka żyje i wychowuje się (miasto, wieś). Rozmieszczenie między środowiskami miejskim i wiejskim jest jeszcze dość niejednoznaczne, wskazują na nie czynniki, które te środowiska charakteryzują (np. dostęp do kultury, infrastruktura sportowa, kulturalna, horyzonty zainteresowań, możliwości zawodowe, poziom wykształcenia, rola tradycji, zróżnicowanie wzorów wychowawczych, możliwości wyboru oraz poziom materialny i inne). Chociażby z tego punktu widzenia, wynika, że są to dwa wyraźnie różniące się światy.

Dlatego tak ważna wydaje się nam odpowiedź na pytania - jak kształtują się systemy wartości młodzieży z obydwu środowisk, jaka jest ich siła wpływu.

Badania przeprowadzono w kwietniu 2001 rok na grupie młodzieży miejskiej Chełma i wiejskiej Siedliszcza w województwie lubelskim, metodą sondażu diagnostycznego wg kwestionariusza M. Rokeacha i M. Guldya. Wiek badanych dotyczył przedziału między 14-16 rokiem życia i obejmował 206 uczniów gimnazjum wiejskiego i 206 - gimnazjum miejskiego. Wybór wieku badanych był podyktowany tym, że w tym okresie dorastający młody człowiek staje przed koniecznością hierarchicznego uporządkowania wartości, celów i dążeń i z tego punktu widzenia wydawał się interesujący dla badań socjologicznych.

Poniżej prezentujemy tabele różnic procentowych preferencji wartości autotelicznych i instrumentalnych między badanymi grupami młodzieży.

Tabela 1

Różnice procentowe preferencji wartości autotelicznych między badanymi grupami młodzieży

L.p.	Wartości	Wieś %	Miasto %	Różnica %
1.	Stać się sławnym człowiekiem	66,44	75,24	8,80
2.	Godność osobista, szacunek dla siebie	86,62	94,73	8,11
3.	Życie barwne pełne wrażeń	78,22	84,47	6,25
4.	Szczęście (radość, zadowolenie z życia)	84,67	90,78	6,11
5.	Wysoka sprawność fizyczna	78,71	72,82	5,89
6.	Zwiedzanie świata (wycieczki krajowe i zagraniczne)	79,47	84,19	4,72
7.	Pełnienie funkcji w samorządzie szkoły, klasy, harcerstwie	54,85	51,11	3,74
8.	Sympatia innych osób	85,23	88,83	3,60
9.	Posiadanie własnych pieniędzy, rzeczy	81,28	84,47	3,19
10.	Zamieszkanie w mieście	66,09	69,00	2,91
11.	Sport jako sposób spędzania wolnego czasu	81,14	78,71	2,43
12.	Piękno sylwetki, estetyki mchu	78,43	80,79	2,36
13.	Osiągnięcia sportowe	74,06	71,84	2,22
14.	Spotkania z kolegami, koleżankami	85,51	87,59	2,08
15.	Dążenie do prawdy, odkrywanie jej i obrona	82,59	80,72	1,87
16.	Zbawienie (zbawienie duszy, życie wieczne)	78,36	79,96	1,60
17.	Zdrowie i dobra kondycja fizyczna	85,71	87,03	1,32
18.	Pokój w kraju i na świecie	83,50	82,25	1,25
19.	Kształtowanie potrzeb i nawyków aktywności fizycznej	78,36	79,54	1,18
20.	Postępowanie zgodne z własnym przekonaniem	81,48	82,66	1,18
21.	Walka sportowa (współzawodnictwo)	68,31	67,20	1,11
22.	Życie blisko natury, zachwyt pięknem przyrody	82,25	81,83	0,42
23.	Równość (braterstwo, jednakowe szanse dla wszystkich)	83,56	83,29	0,27
24.	Miłość w rodzinie, zrozumienie, zaufanie, wspieranie, wspólne spędzanie wolnego czasu	88,97	89,11	0,14

Tabela 2

Różnice procentowe preferencji wartości instrumentalnych między badanymi grupami młodzieży

L.p.	Wartości	Wieś %	Miasto %	Różnica %
1	Wykształcenie (dążenie do wiedzy, poszerzanie wiadomości)	81,76	89,04	7,24
2	Kochający (czuły, delikatny)	84,81	90,50	5,69
3	Uprzejmy (życzliwy, grzeczny wobec innych)	80,93	75,94	4,99
4	Współodpowiedzialność za kolegów	72,88	68,17	4,71
5	Pomysłowy, sprytny	83,15	87,73	4,58
6	Ambitny (pracowity, z aspiracjami)	86,82	83,43	3,39
7	Rozwijanie swoich zainteresowań	82,87	86,20	3,33
8	Systematyczny, konsekwentny	81,83	78,64	3,19
9	Działa na rzecz zdrowia	88,56	85,51	3,05
10	Opanowany (zrównoważony, powściągliwy)	78,99	81,55	2,56
11	Pomocny (niosący pomoc innym, solidarny)	83,22	85,64	2,42
12	Wybaczący (gotowy do wybaczenia innym)	77,05	79,47	2,42
13	Sprawiedliwy	85,30	86,96	1,66
14	Sprawny	84,40	86,06	1,66
15	Uczestnictwo we mszy świętej, przestrzeganie przykazań	79,68	78,16	1,52
16	Obdarzony wyobraźnią (śmiały, twórczy)	82,18	83,64	1,46
17	Pogodny (wesoły, niefrasobliwy)	87,66	88,70	1,04
18	Łatwość nawiązywania znajomości	85,02	84,26	0,76
19	Opiekliwość o ciało (higiena osobista, badania lekarskie, unikanie alkoholu, narkotyków)	88,97	88,42	0,55
20	Samodzielny	85,30	84,81	0,49
21	Organizacyjny, gospodarny	78,71	78,36	0,41
22	Pracujący nad sobą, pokonywanie wad	83,22	83,56	0,34
23	Wierzący (niezdolny do oszustwa, szczerzy, prawdomówny)	82,45	82,25	0,20
24	Wolny (nie podporządkowany nikomu, samodzielny)	80,51	80,37	0,14
25	Współuczelniany (niezawodny, rzetelny zdyscyplinowany)	84,60	84,67	0,07
26	Wierzący (broniący swoich przekonań)	85,02	84,95	0,07

Wartości sygnalizowanych wcześniej wyraźnych różnicowań badanych środowisk, wyraża się ich wyraźnego wpływu na wybór wartości i ich hierarchię. Wartości instrumentalne badanej młodzieży dotyczące zdrowego stylu życia jak

wskazują powyższe dane, mieszczą się w zbliżonej wartości procentowej, a różnice nie przekraczają 3 procent.

Tak małe zróżnicowanie wyborów wartości wskazuje m.in. na unifikację systemów wartości, stylu życia młodzieży. Miejsce zamieszkania i lokalne czynniki nie mają istotnego wpływu na to co buduje zdrowy styl życia. Dlatego z tego punktu widzenia należy poszukiwać je w innych czynnikach, np. poziomie wykształcenia rodziców, wpływie środowiska rówieśniczego, szkolnego, edukacji, oddziaływaniu środków masowego przekazu i innych instytucji życia społecznego. Wymaga to jednak pożenionych socjologicznych oraz interdyscyplinarnych badań.

BIBLIOGRAFIA

1. Gulda M. *Młodzież wobec przyszłości*. Uniwersytet Gdański, Gdańsk 1990.
2. Lipiec J. *Człowiek rśwat wartości*, KAW, Kraków! 982.
3. Misztal M. *Pojęcia wartości w socjologii*. *Studia Socjologiczne* Nr 4, 1975.
4. Misztal M. *Problematyka wartości w socjologii*. PWN, Warszawa 1980.
5. Siwińska A. *Pojęcia „potrzeby” i „wartości” w świetle koncepcji systemu*. *Studia filozoficzne* Nr 12 1976.
6. Suchodolski B. *Trwałe wartości i zmienny świat*. „Elipsa” Warszawa 1995.

HIERARCHY VALUES OF TOWN AND COUNTRYSIDE SCHOOLCHILDREN

WITOLD JAN BYZHINSKY

Warsaw Academy of Physical Education

Some questions connected with hierarchy values of town and countryside schoolchildren in Poland are discussed in the article.

ПЕРЕВІРКА ТА ОЦІНКА САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

АНДРІЙ ВІНДЮК

Гуманітарний університет «ЗІГМУ», м. Запоріжжя

Контроль і облік успішності – одна з вирішальних умов ефективності навчального процесу фізичного виховання. Діти молодшого шкільного віку за своєю природою є дослідниками. Постійне прагнення вражень, допитливість, бажання експериментувати, самостійно шукати істину розповсюджується на всі сфери життя і особливо на рухову. Перевірка й оцінка цієї діяльності підтримує і розвиває творчу ініціативу школярів.

Оцінка успішності [2, 3, 4] визначається якісними, кількісними та іншими критеріями, які свідчать про рівень засвоєння програмного матеріалу з фізичної культури. Критерії оцінки з фізичної культури продовжують удосконалюватися. Круцевич Т.Ю. [4] пропонує нормативи державних тестів оцінювати за 20-бальною системою, яка має свої переваги і введена у деяких школах міста Києва. З переходом на дванадцятибальну систему можливості викладача в оцінюванні результатів навчальної діяльності школярів розширилися. Оцінка розглядається як процес специфічної сторони контролю і як результат його завершення.